

præcipitia. Id facit lingua adulatoris, quæ magnates in superbiam elevat, et altiores quam revera sint, facit; lingua calumniatoris et detractoris, quæ vitia proximorum parva facit magna, magna majora; lingua mendax, jactabunda, querula, susurrans, etc. quæ ex musca facit elephantem. Talis lingua serpentis: *Eritis sicut dui*; lingua juvenum instigantium Roboamum ad opprimendos subditos; lingua uxoris Job: *Maledic Deo et morere*. Sed et ipsum loquentem lingua mala perdit, ut Cainum, ædificatores Babel, juvenem Amalecitem, Sennacherib, etc.

Secundum: *Lingua ignis est, universitas iniquitatis*, tum quia implet universum sua iniquitate, omnes civitates, plateas, domos; tum quia est: *Lena et conciliatrix peccatorum*, ut ait S. Basilius, in Ps. CXXXI. Omnes enim iniquitates per linguam aut perficiuntur, aut persuadentur, aut defenduntur, aut excusantur, tum quia omnia hostiliter invadit, Deum, angelos, sanctos, homines, creaturas irrationales, Dei verbum, sacramenta, Christi crucem, passionem, sanguinem, vulnera, virtutes omnes, cælum et elementa; tum quia velut universitas seu academia docet omnes iniquitates, uti universitas omnes scientias.

Tertium: *Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus*, quia nimirum totum hominem fædo colore, et odore, libidinum, rixarum, vulnerumque, necnon infamiæ commaculat, quemadmodum ignis denigrat ea, quæ adurit. Et sicut lingua murmurans Mariæ sororis Moysis ipsam lepra aspersit: ita lingua prava, v. g. susurronis inficit totum hominem; cor, ut sinistra cogitet de proximo; aures, ut ejus preces et excusationes non admittant; oculos, ut ipsum ægre aspiciant; linguam ut ejus innocentiam non defendat, virtutes celet; nares, ut illius bonam famam et laudabilem vitam non olfaciant; manus, ut ipsi nihil tribuant, commovent, succurrant, etc.

Quartum: *Inflamat rotam nativitatis nostræ, id est, universum vitæ nostræ cursum*, quo modo laminæ ferreæ ignitæ affiguntur a fabro ad rotas easque undique ambiunt. Sic enim lingua mala totum vitæ nostræ cursum occupat. Alia vitia certam habent vitæ metam: petulantia pueritiam, libido juventutem, ambitio virilem ætatem, avaritia senectutem occupat, omniaque tandem cum homine senescunt et emoriuntur; solum linguæ vitium omnem vitam occupat. Audiuntur enim mendacia, turpiloquia, detractiones, juramenta et perjuria, execrationes, murmurationes, jactantiæ, irrisiones, querimoniæ, nugæ, etc. tam a senibus, quam a juvenibus.

Denique, inflamat et urit hominem in gehenna, ut patet exemplo epulonis, cujus lingua quantum hic deliquit, tantum ibi cruciatur.

Hæc et his similia linguæ damna pendens Christus ingemuit, tum quod homines hæc non expendant, tum ut doceret nos ingemiscere super his malis, eaque sedulo cavere.

VI. Ait illi: *Ephphetha* quod est, *adaperire*. Hac voce veluti clave aperuit linguam muti. Clavis ista significat firmum propositum moderandi linguam, hoc est, claudendi per silentium, nec aperiendi sine causa et prævio examine: denique, quam possumus brevissimo sermone nos expediendi. Hoc est, quod dixit Ecclesiasticus, c. XXVIII. *Ori tuo facito ostia et seras*, q. d. obfirma os tuum per silentii virtutem, seriis propositis quasi seris et repagulis, ita ut nunquam pateat, nisi prius ex decreto rationis ei dixeris: « Ephphetha, auceps non emittit accipitrem nisi anserem videat: dedignatur venator catulum solvere, nisi lepus appareat: arcus flexis cornibus frustra non intenditur, et rationale os ad effundenda irrationabilia passim relaxatur, » ait Petrus Dam. card. Hoc proposito se armabat David, ait enim Ps. XXXVIII. *Dixi: Custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me*. Huic voto, ut efficacius sit, adde muletam aliquam, si lingua hallucinatus fueris. Scribit Joannes Nyder Dominicanæ familiæ Norimbergæ, circa annum Domini 1430. antistes in fornicar. l. IV. cap. III. virum sui ævi nobilem, maledicentiæ et execrationi a puero assuetum, indicto sibi jejunio, quoties lingua deliquisset, tandem seipsum ita vicisse, ut ne voculam quidem impiam in posterum emitteret. Alium quemdam civem Augustanum simili vitio obnoxium, quoties impium quid loqueretur, cultello sibi carnem incidisse et guttam sanguinis elicuisse: alium item, civem Memminganum in eandem execrandi consuetudinem prolapsum vino abstinuisse, ejusque loco aqua sitim levasse, quoties execratus esset: sicque utrumque de seipso feliciter ac brevi triumphasse. Durum quidem est hoc, sed pensandum quod dixit Dominus, Matth. XVIII. *Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum*.

Addit Ecclesiasticus ad majorem ejusdem rei explicationem: *Aurum tuum, et argentum constata*, hoc est, verba tua, quæ ut aurum vel argentum custodire debes, contrahe, sicut vasa aurea et argentea, ut in alias terras asportemus, conflare solemus; quasi dicat id, quod quidam jurisconsulto loquaci dixit: *Non oportet multis verbis pauca*

dicere, sed paucis multa. Pro constata, alii, ut Ambrosius, serm. XXII. in Psalm. CXVIII. legunt *alliga*, q. d. alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat et multiloquio sibi peccata colligat, quo modo vestes undique defluentes in terram, multum luti contrahant necesse est. Alexander Magnus, epistolam a matre missam, quæ occultas accusationes et calumnias in Antipatrum continebat, legens, eandem Hephæstioni amico legendam dedit; sed ea perfecta annulum digito detraxit et ori illius sigillum velut reticentiæ symbolum impressit dicens: *Contine hæc, et ne quid eorum effutias*, Plut. Ergo et Christianus symbolum hujusmodi imprimat ori suo, firmum, inquam, propositum tacendi ea, quæ taceri debent. Deinde, pauca loquatur, tarde et considerate, juxta consilium Senecæ, ep. XL. dicentis: *Summa summorum hæc erit: Tardiloquium esse jubeo*.

Dicat ergo unusquisque et statuatur in corde suo: *Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Græcorum proverbium fuit: *Lingua quo vadis? Civitatem erectura et eandem denuo subversura*, q. d. id Proverb. XVIII. *Mors et vita in manu linguæ*. Interroga tu velut janitor linguam egressuram: *Lingua quo vadis? Erectura civitatem? Egrederere et erige. Destructura civitatem? Siste in conclavi tuo, hoc fræno si rexerimus linguam nostram, extruet illa nobis civitatem in cælo quia, ut ait S. Jacobus: Si quis in lingua non offendit, hic perfectus est vir*.

CONCIO III.

ALIQUOT VITIA LINGUÆ CURANTUR.

I. Vitiosa taciturnitas. — II. Garrulitas. — III. Stultiloquium. — IV. Vaniloquium. — V. Turpiloquium. — VI. Sacrorum verborum abusus. — VII. Maledictum seu imprecatio. — VIII. Juramentum. — IX. Perjurium.

THEMA.

Solutum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Marc. VII.

Quemadmodum Judæi mirantes Christam dicebant, Joan. VII. *Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* Sic etiam posset aliquis mirari hodiernum mutum, quomodo soluto linguæ vinculo statim recte locutus sit, qui prius mutus erat? Quod si enim Christus fecit eum loqui, quis fecit eum recte et intelligenter loqui? Non fuit sane Christo difficile conferre mutuo etiam linguæ cognitionem, cui impeditam solvit linguam. Sed quia sine causa non sunt miracula multipli-

canda, ideo Maldonatus existimat hunc surdum et mutum aliquando et audisse melius et liberius locutum fuisse, adeoque olim didicisse linguam, qua sanatus postea loqui cæperit. Confirmatur hoc ex textu Græco, ubi vocatur, vix seu ægre loquens: quod etiam inde sit verisimile, quia postea dicitur locutus esse recte, quasi prius locutus sit, sed non recte. Ex hoc deducere possumus, quam recte mutus iste designet illos homines, qui loquuntur quidem, sed male; quique recte loquendi scientiam habent, sed ea nesciunt uti. Hujusmodi autem ingens hominum multitudo est: ita ut fere dies non sufficeret, si omnium talium balborum linguas solvere vellemus. Faciemus tamen ad exemplum Christi, quantum et quousque possumus.

I. Linguæ vinculum, rectam impediens loquelam, est vitiosa taciturnitas, de qua alibi diximus, et modo id solum advertemus non frustra dixisse prophetam Isai. *Væ mihi, quia tacui. Si aliquando et tacere culpa non esset, propheta non dixisset: Væ mihi quia tacui*, inquit S. Greg. III. moral. c. XVII. Quam multa enim bona potest aliis præstare lingua sapiens? Nec frustra datum est homini a Deo nobilissimum linguæ instrumentum: sicuti nec militi frustra datur gladius, sed ut suo tempore eum exerat contra hostes. Hinc Salomon dixit: *Tempus tacendi, et tempus loquendi*, Eccl. III. Ut ergo vitium est loqui, cum non oportet: ita vitium quoque est, non loqui cum oportet. Idecirco Sapiens, Prov. XXV. dixit: *Mala aurea in lectis argenteis* (alii vertunt, *in cancellis, alii in cælaturis, alii in thecis transparentibus*) qui loquitur verbum in tempore suo, q. d. sicut malum ex auro fictum retinaculo argenteo inclusum longe pulchrius apparet, quam nudum: sic qui in tempore suo loquitur et cum decet tacet. Uti recte canere, ita etiam recte pausare, artificium et officium est musici. Porro quando tacendum et loquendum sit, suo loco dictum est.

II. Secundum garrulitas seu nimia loquacitas, quæ imprimis fugienda, quod inanem et vacuum sapientia demonstraret et hominem: *In multis enim sermonibus invenietur et stultitia*, ait Eccl. c. V. Ut enim vas quod pulsatum alte sonat, inane est: sic et homo loquax, parum habet mentis. Quinetiam qui multum loquuntur, perdunt sapientiam et produnt suam insipientiam ac defectus. Unde S. Ambros. comparat loquacem speculo, quia omnes animi sui noxas representat. Diadochus, de perf. spir. c. LXX. ait: « Quod balneis, idem accidit loquacibus: si balnei ostium crebro patefiat, calore paulatim emisso frigescit: sic qui multa sine necessitate loquitur, per oris januam, calorem internam

exire necesse est. » Hinc Arist. i. I. œcon. c. VI. jubet claudiportam domus, symbolice designans vitandam loquacitatem. Sæpius delinquant necesse est, qui ostium oris sui non clausum, sed fere semper apertum habent. Ut enim ejusmodi ostia, qualia caponum, omnibus sunt pervia, plena etiam perditis hominibus: sic ora loquaculorum quibuscumque vitiiis, quia: *In multiloquio non deerit peccatum*, ait Sap. Prov. X. et hinc Num. XIX. dicitur: *Vas quod non habuerit operculum, immundum erit*. In tale vas incidunt omnis generis muscæ: in os patulum multi incidunt errores. Quare Apollonius rogatus: *Qui sunt optimi hominum? Qui*, ait, *in dicendo sunt brevissimi*.

Denique, loquaces ad res gerendas fere inutiles sunt. Ut enim infantes, qui celerius loquuntur, tardius ingredi incipiunt: ita qui ad dicendum promptior est, ad rem agendam minus est idoneus.

III. *Stultiloquium*, quod etiam ostendit hominem insulsum, et sæpe in gravia pericula conjicit, præsertim coram adversariis et viris principibus usurpatum. Azo jurisconsultus clarissimus eum in carcerem mitteretur ob percussum ferventi ira inimicum, exclamavit: *Ad bestias, ad bestias*; quod est principium legis XXXI. ff. de pœnis, significare volens ei secundum legem illam parcendum, ut qui plecti quidem mereatur, absolvendus tamen fit, velut in arte sua excellens et reipub. utilissimus. Sed iudices, quibus minime amicis utebatur, interpretantes se ab illo per derisum vocari *bestias*, non ante destiterunt, quam ei necem inferrent. Quod si cautius locutus esset, vel dictionem interpretando suspicionem amovisset, utique mortem evasisset. Recte itaque monet Ecclesiasticus, cap. XXVIII. *Verbis tuis facito stateram*, q. d. pondera prius sermones tuos, priusquam effundas, non enim ut navem arreptam fluctibus anchora licet sistere; ita verbum e portu oris velut in altum emissum; sed sicut avis semel dimissa non facile recuperatur, ita nec dictum semel ab ore profectum, quia ab aliis velat ad alios. Mirum de pica cujusdam Romani tonsoris, narrat Plutarchus, in lib. de industria. Hæc enim cum humanas voces, ferarumque sonos reddere, et instrumentorum effingere strepitus didicisset, audiit aliquando, cum quidam dives efferretur, funebres tubarum ac tibiarum modulos, moram forte in transitu diutius trahentes. Ex quo postridie pica muta fuit, mirantibus omnibus, qui eam noverant, et suspicantibus vel tubarum sonitu ita obstupefactam, vel veneno dato elinguem factam: subito reumpsit vocem et omnes illos tubarum ac tibia-

rum, quos audierat, modulos dexterrime expressit; quos proinde dicto illo silentii intervallo, memoriæ impressos, tacita recoluerat, et quasi fides organi aptaverat atque concinaverat. Jam si hæc avicula præclaros effictura modulos, prius in silentio secum meditata est, quæ modulari voluit carmina; non pudet nos rationis compotes, sine ratione et præmeditatione tam multa effutire, insulsa et inepta?

IV. *Vaniloquium*. Hoc item vanum ostendit hominem; sicut enim molendinum talem reddit farinam, quale est frumentum molæ affusum: ita lingua ea loquitur, quæ ipsa mens pertractat, et quibus ipsa plena est. Maxime vero dedecet Christianos, qui satis habent rerum seriarum de quibus loquantur: omnes enim contendunt in agone; unde ab omnibus rebus impertinentibus abstinere debent. Non terunt agricolæ tempus illud nugis, quo est colendum vel metendus ager; nec mercatores tempus nundinarum; nec mendicantes negligunt conventus publicos vel eleemosynarum tempora. Ad hæc Dominus, Matth. XII. ait: *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii*. Licet enim res parva sit verbum otiosum, magnus tamen est Deus, qui eo verbo offenditur: magnus est et fructus, qui eo tempore negligitur. Vincentius Beluacensis refert Durantum quemdam ex abbate episcopum Tolosanum, cætera pium virum, idcirco in purgatoriis ignibus aliquamdiu fuisse detentum, quod sæpius verba risum moventia incaute usurpasset, indeque tandem septem fratrum monachorum silentio ad septem dies continuato, liberatum, l. XXVI. spec. hist. c. V. Gorgias sophista cum duos audiret indoctos philosophos, unum ridicula proponentem, alterum aliena et insulsa respondentem: *Uter*, inquit, *stultior est, qui mulget hircum, an qui cribrum supponit?* Laert.

V. *Turpiloquium*. Hoc imprimis ostendit mentem dicentis esse cloacam sordidissimam, unde fœtor ille exhalet, uti concludit S. Chrys. hom. LXIX. in Matth. quia: *Ex abundantia cordis os loquitur*. Ad hæc S. Hier. *Non longe est a facto, inquit, qui delectatur in verbo*: et Arist. lib. VII. polit. c. ult. *Omnis obscœnitas verborum per legislatorem exterminanda est de civitate. Ex licentia enim turpiter loquendi, sequitur et turpe facere*. Maxime vero hoc dedecet Christianos, qui vocatione, baptismo et professione sancti esse debent. Ideo enim apostolus ad Eph. III. ait: *Omnis fornicatio, aut immunditia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos*. Ad hæc: *Videte fratres, inquit Augustinus, serm. CCXV. de temp. Si justum est ut ex ore Christianorum, ubi corpus Christi ingreditur,*

luxuriosum canticum, quasi venenum diaboli profertur. Quod si Diogenes ad juvenem formosum turpia loquentem, dicere potuit: *Non te pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium educere*, quanto magis hoc proprii conjici poterit in Christianum, qui ex eburnea oris vagina, qua Christi corpus accipit, plumbeum et sordidum educit gladium? Quis neget, verba impudica dedecere magis Christianos quam Judæos? Et hi tamen, ut narrat Josephus, usque eo abhorrebant a turpiloquiis, ut etiam horrerent animalia valde sordida proprio appellare vocabulo, sed per periphrasin nefanda vocarent animalia. Ad hæc si religiose abstinemus a commemoratione excrementorum corporis, vel partium infamium, per quas egeruntur; et non multo magis a turpiloquio, quod secum vehit culpam, nonne excolamus culicem et glutimus camelum? Denique, si in præsentia honestorum virorum turpia loqui non audeamus, coram Deo audeamus? S. Bernardinus Sennensis adhuc adolescens, qui ex frequenti consuetudine ad primum quemque turpioris verbi auditum sic erubescibat, quasi quis ei colaphum impegisset, inter æquales pro inimico publico talium colloquiorum haberi ceptus est, adeo ut si ejusmodi rerum tractationi, ut fit, interveniret, subito mussarent: *Tacete, tacete, Bernardinus adest*, in ejus vita, apud Sur. tom. III. et non magis nos absterere a talibus debeat, ipsius Dei conspectus et præsentia?

VI. *Sacrorum verborum abusus*; et translatio ad profanum et ridiculum intellectum. Hac lingua non minus videtur offendi Deus, quam si vasa et vestes sacrae ad profanos applicarentur usus, calices sacri ad convivia, vestes sacrae ad choreas, etc. nec mitius judicium istis expectandum, quam contigit Nabuchodonosori regi, qui vasa sacra Jerosolymis abstulit, et idcirco ad bestias condemnatus fuit; quam contigit Balthasari ejus filio, qui epulabatur et bibebat e vasis illis sacris de templo Jerosolymitano ablatis, et idcirco de regno exturbatus est, Dan. V. Demetrius Phalereus bibliothecæ regiae præfectus a Ptolomæo Ægypti rege interrogatus, qui factum sit, ut tam admirandæ Scripturæ divinæ nec historicus ullus nec poeta mentionem fecerit, respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret divinam esse, et omni veneratione dignissimam et punitos esse quosdam a cœlesti numine, qui illam temere atrectare, non sint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus triginta et per intervalla insaniam Deum placasse, facile conjicientem, quæ morbi causa fuerit: atque in somnis admonitum, hæc ideo pati, quod fuisset circa res divinas curiosior, eaque voluisset proferre profanis

hominibus. Quare cum a cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisset redditam. Theodecti etiam poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid e sacris libris admiscere, oculos glaucomato suffosos caligasse et cum erratum cognovisset, exorato Deo redditam sibi aciem, refert Joseph. l. XII. antiq. c. I. Baron. anno Dom. 231. Exodi XXX. dicitur, quod qui compositionem thymiamatis fecerit ad profanum usum: *Ut odore ejus perfrauetur, peribit de populis suis*. Et quid aliud facit, qui Scripturam sacram ad fœda et ridicula composito loco applicat?

VII. *Maledictum seu imprecatio*, de qua David dicit: *Dilexit maledictionem et veniet ei, noluit benedictionem et elongabitur ab eo*, Ps. CVIII. Id vero justissima Dei vindicta sæpius ostensum. Henricus comes a Schwarzenburg, quotidianæ huic imprecationi assuetus erat: *Si hoc fecero, mergar in latrina*. Tandem Erfordiæ, in conventu quodam ad D. Petrum, collapsa ædificio una cum aliquot nobilibus in latrinæ sordibus periit, ubi etiam Fridericus I. imperator, qui illi conventui intererat, collapsis trabibus, vix ad cancellos fenestræ serratos adhærebat, Maiol. tom. II. coll. II. Cæsarius in vita S. Engelberti archiepiscopi Colon. et martyris scribit, l. II. c. XIV. apud Sur. in novembr. nobilem quemdam Arnoldum, cum sancti illius ossa in Rheno Coloniam veherentur, de fenestra prospexisse, non procul a Colonia, et insaniam sibi imprecatum, si Engelbertus sanctus sit, ut dicebatur. Itaque eodem die insania correptus cepit furere in uxorem, liberos et ipsum etiam confessarium, qui vocatus erat ad confessionem ejus audiendam, alteroque die sine sacramentis et pœnitentia obiit misere. In chronicis Polonicis scribitur, Poloniæ principem Popielum seniore consuevisse sibi et suis imprecari murium devorationem. Ergo filius ejus, eodem cum patre nomine, cum dolo uxoris moribundum se simulasset, et patruos suos ad se vocatos venenato poculo, quod in signum amoris propinare se eis simulabat, permisisset et inhumatos projecisset, ex cadaveribus interfectorum inusitatæ magnitudinis et multitudinis mures enati regem, uxorem et liberos in arce cum ingenti strepitu invaserunt. Itaque Popielus in arcem, sitam in lacu Goplo, profugit, sed tantus eum murium grex insectus est ut pene navim everterit. Cumque in turri aquis circumflua se cum suis inclusisset, nihilo tutior fuit, sed ibi cum uxore et liberis a muribus corrosus consumptusque est, ut ne monumentum quidem eorum relictum sit. Refert etiam Hieronymus Ziegl. de viris illustribus Germ. cap. XXIII. Serar. in Mogunt.

VIII. *Juramentum*. Hoc quidem non est ex se

malum imo bonum, cum sit actus patriæ: sed ex accidenti, si non fiat debitis conditionibus. Conditiones autem describit Jeremias, c. IV. (ut advertit ibi S. Hieronymus) cum ait: *Jurabis: Vivit Dominus in veritate et in judicio et in justitia.* In veritate, ne mentiaris aut jures falsum, dubium, incertum, aut ficte, dolose, amphibologice; in judicio, ne jures temere, incaute, vane, sed ex causa necessaria et gravi, discrete præmeditate, provide, reverenter; in justitia, ne in alterius damnum læsionem, contra æquitatem et honestatem, ut Herodes qui in perniciem Joannis juravit, et Judæi, qui se devoverunt, nisi Paulum occiderent.

Extra has conditiones illicitum et vetitum est juramentum, Matth. V. *Ego autem dico vobis, non jurare omnino, etc. sit autem sermo vester: Est, est, non, non.* Quo loco non prohibetur omne juramentum, sed temerarium et falsum. Arguit enim Judæos, qui putabant tantum non esse pejerandum, atque omnino non jurandum, id est, ne temere quidem, non falso tantum. Ratio est primo, quia non decet in re quavis levi et futili passim Deum invocare testem. Cultiore vestem non gestamus nisi festis diebus: et sanctissimum Dei nomen passim in ore circumferemus ad omnem futilem sermonem? Est quidem juramentum actus patriæ, quo Dei magnitudinem, omniscientiam, veritatem et justitiam profiteremur, sed non decet passim et sine delectu ac necessitate Deum vocare in testem; sicut invocare nomen Jesu bonum est, sed passim absque causa et reverentia id in ore gerere, malum, et indecens est atque injuriosum. Terrenus aliquis princeps pro injuria reputaret, si passim in testem vocaretur, quanto magis Deus? Unde in decalogo, Deut. V. præcepit Deus: *Non usurpabis nomen Dei tui frustra: quia non erit impunitus, qui super re vana nomen ejus assumpserit.*

Secundo, quia juramentum institutum est solum in humanæ imbecillitatis remedium, ad comprobendam rem quam dicimus, cum aliæ probationes deficiunt. At quis nescit remediis et medicinis non utendum esse, nisi tempore necessitatis, adeoque noxium esse illorum usum extra necessitatem? Et sicut inviti accipimus medicinam, ita tormenti instar esse debet nobis juramentum.

Tertio, quia sicut dicimus eum qui multum loquitur sæpe mentiri: ita qui facile et temere jurat, sæpe pejeret necesse est, teste Ecclesiastico, cap. XXIII. *Jurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa: et paulo post: Vir multum jurans, implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga.* Ut ergo cavemus præcipitium et viam lubricam ac lutosam, ita cavenda jurandi

consuetudo. S. Chrysost. homil. XII. in c. V. Matth. op. imperf. ait: « Qui facit consuetudinem frequenter manu sua percutere, necesse est, ut injuste aliquando percutiat: sic qui facit consuetudinem jurare in rebus idoneis frequenter et in rebus superfluis, etiam nolens consuetudine trahente perjurat. » Hinc fit, ut facile jurantibus, minus credatur; ita ut consuetudo jurandi argumentum sit perfidiæ, non fidei, ut ait Philo, lib. I. de special. legib. Chrysost. homil. XXVI. ait: « Hoc interdum audivi: Nisi juravero: non credit. Tu es horum causa, qui facile juras: quoniam si id non faceres sed omnibus constaret, quod non jures, mihi crede dicenti, quod iis, qui mille devorant juramenta, majorem ipse fidem solo nutu invenires. » et homil. VII. « Non juramentum fide dignum hominem facit, sed vitæ testimonium et conversationis integritas, etc. » et Basilius, Psal. XIV. « Turpe est et omnino stultum esse ut fide indignum accusare, et ad juramenti securitatem confugere. »

Quarto, quia dedecet imprimis hominem Christianum, qui tantæ esse fidei debet, ut nudis ejus assertionibus credi debeat. Qui ex gentilibus viri cordati et celebres erant, non jurabant, nisi forte per jocum, uti Socrates non nisi per anserem, canem vel platanum jurabat: Zeno per cappam. Ad hæc Flamini Diali jurare non licebat, quod ei parva in re fidem non habere absurdum videretur, cui summa et divina credita essent, Plut. in problem. Rom. n. XLIII. « Esseni, inquit Josephus, l. II. de bello, c. VII. jusjurandum quasi perjurio deterius vitant. Jam enim mendacii condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur, etc. » item: « Omne quod dicunt juramento fortius habent, » ib. Quid ergo facere Christianos decet? Certe Dominus peculiariter nobis commendatum voluit id: *Sit sermo vester Est, est: non, non.*

Sed quod remedium contra jurandi consuetudinem? Tria præbet S. Chrysost. homil. XVII. in Matth. Primum, vehemens cupidaque vivendi voluntas. Quid non faceres, ut supplicium mortis tibi decretum evitares? Et ad vitandam gehennam nihilne facies? Conare saltem, et propone firmiter quotidie abstinere: *Tantummodo velle sufficit, et totum quod jubetur impletum est,* ait ibid. Chrysostomus.

Secundum, pravam consuetudinem, desuetudine, velut clavum clavo pelle. At dices: Hoc facere non possum: sed quomodo addidicisti, quod non potes dediscere.

Tertium, admonitores appone, qui jurantem admoneant; vel pœnam tibi statue, teque ipsum corripe.

Quartum, timor Dei. Ita Aug. in serm. de de-

coll. Joan. Bapt. *Timendo, inquit, Deum, jurationem abstulimus de ore nostro.*

IX. *Perjurium*, sive mendacium, per quod divino adducto testimonio falsum confirmatur. Hoc autem imprimis Deum gravissime offendit, quia cum jurare per Deum nihil aliud sit quam invocare ejus testimonium, cum juras falsum, aut credis, Deum nescire verum; et sic ponis ignorantiam in Deo; cum tamen omnia nuda et aperta sint oculis ejus; aut vis Deum diligere mendacium, et derogas ejus veritati: aut putas non posse ab eo convinci aut puniri perjurium, et sic derogas ejus potentiæ. Secundo, perjurus facit injuriam sibi, quia obligat se judicio Dei, quasi dicat: Nisi ita sit, Deus puniat me. Ad hæc auctoritatem sibi detrahit. Nam: *Ubi quis semel pejerarit, ei credi postea, etiam si per plures deos juret, non convenit,* ait Cicero, in orat. pro Rab. posth. Tertio, offendit alios quia tollit fidem inter homines, adeoque societatem; dubia enim juramentis confirmantur, et: *Omnis controversiæ finis est juramentum,* Hebr. VI. Quare non immerito sæpe horribiliter hic puniti sunt perjuri. Tres perversi homines grave aliquod scelus confixerant in S. Narcissum episcopum Jerosolymorum, atque ut fidem audientibus facerent, perjurium addidere; primus ut combureretur, secundus ut epilepsia tangeretur, tertius ut visu privaretur. Non diu abfuit vindicta Dei. Primus enim, cum parva scintilla de lumine cadens domum inflammasset, cum domo et omnibus suis combustus est: secundus, morbo tactus est, qui totum ejus corpus pervasit: tertius, visa tam celeri et inevitabili Dei vindicta, suam et sociorum malitiam erga virum innocentem Narcissum, confessus flevit, nec plorare desiit, donec oculi siccarentur, et una visu destitueretur, Niceph. Cal. l. V. cap. IX. Alios perituros igne sacro tactos legimus, ut in Gregor. Turon. hist. Gall. l. VIII. cap. XVI. ubi perjurus igne circumdari et exuri visus, quem fatebatur, e caelo lapsum esse. Romæ etiam in æde S. Antonii patent perjuri hominis ossa igne sacro combusta; ipse enim in sui criminis contestationem sese eidem Ecclesiæ devoverat, ossa combusta ferri, publice ostentari mandavit, perjurii quoque seriem conscribi publice, quæ omnia propalam ibi conspiciuntur, Maiol. coll. XXII. dierum canicul. Aliud terribile exemplum refert Delrius, tom. II. disquisit. lib. III. p. I. q. VII. sect. II. ex Germano quodam jurisconsulto in hæc verba: « Joachimo I. electori Brandeburgico nupta fuit Joannis Daniæ, Sueciæ et Norvegiæ regis filia Elizabetha, cui, ut alimenta se mortuo regina haberet, oppidum Spandaco ad Suevi et Havil flu-

mina maritus attribuit, in quo oppido, ipsa adhuc vivente, miles quidam, per Marchiam iter faciens, cum morbo impeditus detineretur, decumbens, tradidit crumenam pecunia referendam hospitæ asservendam. Post aliquot dies, cum convalescit, restitit saccum. Mulier avara, cum ægre tantam pecuniam amitteret, deliberat cum viro, utrum reddere debeat. Ineunt consilium, ut mulier neget depositum. Quare cum miles suum repeteret, illa confidenter negat, se quidquam accepisse. Simulat se mirari impudentiam militis, qui ausit flagitare, cum nihil dederit asservandum miles indignitate rei motus objicit vicissim hospitæ perfidiam. Quare maritus tamquam defensurus suam conjugem, extrudit militem domo: is ante fores irritatus scelere hospitæ, stringit gladium, veluti impetum facturus in virum, et ferit januam. Hospes implorat fidem vicinorum, et queritur suas aedes oppugnari. Accurrunt lictores, et militem, quod vim publicam fecisset, abducunt in carcerem. Post aliquot dies senatus oppidi alio mittit narrationem facti, et sententiam prescribi petit. Constabat aedes publice oppugnatas esse, quare fertur sententia, ut miles ultimo supplicio afficiatur. Cumque jam instaret dies judicii, venit diabolus in carcerem ad captivum, indicans ei, quam sententiam judices laturi sint, et pollicetur se hoc periculum eum liberaturum esse, hac conditione, ut se diabolo dedat. Miles constanter respondit se potius moriturum esse, quamvis sit innocens. Cum vero diabolus verbis multis exaggerasset periculum, nec tamen inflexisset militis animum, tandem pollicetur ei liberationem, sine ulla conditione. Et cum veneris, inquit, in judicium, die te imperitum esse forensium negotiorum, et patrono indigere: ibi astabo cæruleo pileo tectus, et ornato pennis. Pete igitur, ut me jubeant causam dicere. Miles, qui hoc sine impietate facturus videbatur, ait se hoc consilio usurum esse. Postridie in judicium ducitur, adest etiam orator tectus cæruleo pileo. Ibi, cum actor peteret, militem propter vim publicam capitali supplicio affici, miles respondit, se imperitum forensium negotiorum, petere, ut liceat isti suo advocato pro se dicere. Concedunt judices. Ibi diabolus de jure erudite disputat: non esse capitali supplicio afficiendum eum, a quo non sit ortum rixæ, et tumultus initium, ait ab hospite militem vi extrusum, et spoliatum esse, jubet quæri saccum, et locum monstrat. Ibi cum hospes vehementer negaret, addens ejus diras imprecationes, ut ipsum abreptum diabolus perderet si fecisset. Hanc imprecationem cum invocatione